

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upraviteljstvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/L. Vse pošiljatve je pošljati franko. Reklamacije so proste poštne. Rokopisov ne vramo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Obsodba bivšega prosvetnega režima od učiteljstva v Hrvatski in Dalmaciji.

Učiteljsko društvo »Jedinstvo« za grad Zagreb i okolicu, koje je uvezlo na svojoj jesenskoj skupštini u Zagrebu 8. novembra 1924 u pretres nekoje prilike, pojave i dogodjaje u najnovijem našem staleškom životu, zaključilo povodom toga ovo:

I. Posljednji postupci prema nekim dijelovima učiteljstva, udruženoga u UJU, kod kojih su odlučivali slučajni političko-stranački momenti, a na moralnu i materijalnu štetu toga učiteljstva, kao i na sigurnu štetu one idejne osnove, na kojoj ovo učiteljstvo djeli u punoj saglasnosti s našim narodno-državnim interesima, jesu teška uvreda i napadaj na cijekupno udruženo jugoslavensko učiteljstvo. Naročito se ne mogu ničim da opravdaju progoni na prednega učiteljstva v Sloveniji, kulminirani u smjenjivanju zaslužnega nacionalnega radnika Engelberta Gangla.

II. Nečuven je prosvjetni i nacionalno-politički škandal, da su u Glavnim Prosvjetnim Savjet naše domovine iz redova učiteljstva Hrvatske i Slavonije postavljeni takva dva čovjeka, koji su odvukli poznati kao opasni nacionalni i kulturni separatisti, te kao najnepomirjiviji protivnici današnje naše nacionalne konцепcije i nacionalnih svetinja.

III. U interesu našega narodnog i državnog ponosa, a da se zadovolji teško ugroženoj pravdi i stiša opravdano ogorčenje povrijedjenoga narodnoga učiteljstva, zahtijeva se od Kr. Vlade, da iz Glavnoga Prosvjetnoga Savjeta odmah ukloni elemente, razorne po našu narodnu državotvornu šku i zamijeni ih ljudima, koji su za taj poziv kvalifikovani stručnim i staleškim radom, te nacionalno državotvornim djelovanjem.

Ujedno se zahtijeva hitna reparacija svih nepravdi, koje su u najnovije vrijeme nanesene udruženom učiteljstvu, naročito u Sloveniji.

IV. Čini se, da Izvršna Uprava UJU nije upotreblila sva sredstva, da se ovi protukulturni i protustaleški, a dobrim dijelom i nacionalno štetni dogadjaji sprječe, ili da se barem na vrijeme prikaže javnosti u pravom svjetlu.

V. Sa žaljenjem se konstatuje, da u posljednje vrijeme pisanje glavnoga organa UJU »Narodne Prosvete« na mjestima divergira s onim osnovnim i svimama nama svetim načelima, na kojima je pod vodstvom drugova iz naše prestonice, i izgradjena organizacija Jugoslovanskoga Učiteljstva.

LISTEK.

† Alojzij Račić.

V starosti 78 let je preminul dne 14. novembra 1924 v Ljubljani upokojeni nadučitelj g. Alojzij Račić, ki je živel že svojih 15 let v Ljubljani. Pokojnik je oče Božo Račića. Eden tistih redkih bojevnikov je bil, ki ni iskal nikoli osebnih koristi. V svojem učiteljevanju je preživel tri ere. Kot mladega, muzikalno obraženega učitelja ga najdemo v dobi čitalnic v Kranju, kjer je vodil čitalnični pevski zbor. Od tam je šel v solnčno Višavo, kjer je sodeloval zopet pri čitalnici in zboru. V Postojni je vodil petje in sodeloval v orkestru. V zreli moški dobi je prišel na Čatež pri Brežicah. Tam so ga angažirali sprva v brezbarvnom pevskem društvu, katero je kmalu jako dvignil. Slovenska samozavest je oživila in tedaj ga dobimo med dr. Razlagovimi prijatelji.

Ko je vinogradništvo propadalo, se je z vso vremem lotil zasajenja vinogradov po novem ameriškem načinu. Dan za dan je po Cerini ali po Razlagovini urejeval in vodil delo prvih nasadov. V 90. letih je prišel v Boštanj ob Savi, kjer je trta nš ravno dokončala svoje uni-

Naročito ne može udruženo učiteljstvo, u velikoj svojoj većini, nikako da odobri u tomu one momente, u kojima se makar i slučajno i s boljom namjerom, skreće od ideje integralnoga narodnoga jedinstva. Svaki ovakav pokusaj dira i u temelje UJU, te vodi neminočno teškim i sudbonosnim potresima u velikom i nama svima prijeko potrebnom našem Udrženju.

Zahtijeva se što prije saziv Glavnoga Odbora UJU, gdje da se dalja staleška politika Udrženja udesi tako, kako to odgovara principima, na kojima je Udrženje osnovano i prema kojim je radio uvijek do sad, te kako je to stalna želja udruženoga učiteljstva.

Osudjuje se i žigoše sramotni postupak nekih zagrebačkih učitelja, koji su Ministarstvu Prosvete slali opadačke anonimne denuncijacije protiv svojih drugova iz UJU te je Ministarstvo moralo da se od toga obrani posebnom okružnicom. Takim učiteljima nema mesta ni u jednom čestitom društvu, kamo u školi, pa su oni jadno ruglo za čitav stalež i prosvjetu.

Traži se od Ministarstva Prosvete, da se prema zaključku IV. glavne skupštine u Dubrovniku u osnovne škole uvede tjesno vaspitanje isključivo u duhu Jugoslavenskoga Sokolstva, a za provedbu toga da se što prije obrazuje stručna anketa sokolsko-učiteljskih radnika.

U Zagrebu u osnovnim školama da se postave posebni učitelji sokolske gimnastike i pjevanja, jer to traže nacionalno-ugoznji interesi naročito u ovom gradu.

PROTUDRŽAVNI I RUŠILAČKI SISTEM BIVŠEG MINISTRA PROSVJEDE.

Splitska »Država« od 8. novembra t. l. piše:

Na drugom mjestu u ovom listu donosimo javnosti o protuzakonitom penzionisanju dvojice prosvetnih inspektora ove Oblasti gg. prof. Vida Petričevića i Danila Petranovića, od strane upokojenog crno žutog austrijskog režima koje je sprovadalo ispoljopravnik kraljice Zite doslovno svome programu i Radićevi komandi.

Bez obzira na posljedice, pače mi čekamo bivše Ministarstvo Prosvete da nas pozove na odgovornost, mi smo u mogućnosti da mu donešemo dokaze o rušilačkom sistemu koje je ovo zloglasno

čujoče delo. Na tisoče cepljenih trt je oddal iz lastne trtnice in vse nedelje in praznike oskrboval pouk o novem cepljenju. Njegovi učenci so šli celo v Istru cepiti trte in so si zasluzili lepega dejanja. Okoli cerkve je izpremenil zapuščeno pokopalište v krasen park, ki je bil dolga leta ponos boštanjske vasi. S pevskim zborom je priredil več koncertov v korist ubožne šolske mladine, da jo takoj obdaruje za Božič, kakor Schufverein v Sevnici. S tem je odvračal slovensko deco potučevanju. Hvaležni Boštančani so se mu zahvalili za njegovo delovanje s tem, da so ga izvolili za častnega občana.

Iz službenih podatkov pokojnega A. Račića posnemamo, da se je šolal najpreje na realki, potem v letih 1864. do 1866. na učiteljišču v Ljubljani. Obiskoval je kmetijski tečaj na Slapu v l. 1883., ki ga je z uspehom absolviral.

Služboval je najprej v Šmartnem pri Kranju od oktobra 1866. do l. 1872. v Vipavi, odkoder je bil leta 1874. premeščen v Postojno in nato leta 1876. v Čatež, od kjer je prišel leta 1892. v Boštanj.

Krepkega na duhu in telesu so upokojili proti njegovi volji, ker je tako zahteval Kaltenegerjev milijenc v Krškem. Preseleši se v Ljubljano je vsto-

upokojeno Ministarstvo provadalo u prosvjetnom sistemu za svoga kratkotrajnog roka. Ono je prouzrokovalo toliko nezadovoljstva, nesredenosti i prave pušči, da će se ovo spominjati s koljena na koljeno kao jedno proklestvo i kazna božja, koja nas je snašla u času kada se morao da obnovi preporod u ovoj zlopačenoj zemlji, nakon našeg oslobođenja ispod varvarskog jarma.

Priznajem, naš je vapaj očajnički, ali i sredstva koja su se postepeno i stalno provadala protiv naših prosvetnih radnika, i u stanova, a koja su još imala da se provedu, bila su takove naravi, da smo bili prinudeni sjetiti se 1914. god. i u očaju zapitat, da li se ona nije povratila.

Biće vremena i divana, a da mi predstavimo ovaj krvavi režim Ministarstva prosvete popa Korošca, koji ako nije bio skopčan sa proljevanjem krvi i mrvarenjem ličnosti, on je krvav i zločinački po naše prosvjetne prilike. On je za kratko vrijeme strmoglazio i upalio našu prosvjetu, da će se ova tek moći osoviti, ako još bude ljudi od srca i osjećaja za našu ujedinjenju otadžbinu, pak da isprave ono što se porušilo i potremetilo. Naročito ističemo kako je postrelala naša osnovna škola, a bez ove nema daljeg napretka. Sistematski i provadanom planu već od početka nastupa zlosretnog biv. Ministarstva Prosvete, ovo je svaki predog. Škol. Odeljenje u Splitu pod Vel. Županom g. Dr. Perovićem odbijalo. Jedino — budu užgled rečeno — bilo je tačno brzo i velikodušno, kad se ticalo molbe za želje prenestaja, namještaja i dopusta mladih učiteljica.

Nasuprot pak kad se odnosilo na postavljanje upravitelja Muške Učiteljske škole u Šibeniku, koje je mjesto ostalo upražnjeno nakon umirovljenja veoma zaslužnog i neprežaljenog g. prof. Orgića, Min. Prosvete popa Korošca postavlja prokazivač austrijske policije prof. Beloti upravnikom zavoda, ličnost koja je u Zadru za doba Austrije kao prof. srednje škole bez srama i stida tužila

— na Tudi v Dalmaciji so občutili kaj delajo klerikalci, če se jim da prosveto v roke. Splitska »Država« od 8. novembra t. l. piše: Umirovljenje oblasnog škol. nadz. za osn. nastavu g. Danila Petranovića. Ministarstvo prosvete g. Korošca dok je još grčalo u smrtonosnom ropcu, imenovalo je g. prof. Rabadana oblas. škol. nadz. za osn. nastavu otrog dva dana,

bez da riješi dosadašnjeg nadzornika g. Dan. Petranovića.

Pri končni životu ovo se Ministarstvo sjetilo nezakonitosti kojom se za svoga kratkog života odlikovalo, pak je upozorenje, te je brže bolje ministar Korošec noču u srijedu ščito i skrito, otpisao depešu Velikom Županu, kojom naloge umirovljenje g. Petranovića. Ovo bezakonje ima još i tu lošu stranu,

V slovenščini je naglas ali poudarek po kojnosti dolg ali kratki, po kakovosti pa potisnjen ali potegnjen. Če samostalnike razvrstimo po teh naglasnih skupinah in se nam pri tvoritvi zvalnika v posameznih skupinah pokaže skladnost, smo prišli na pravo pot. V ta namev vzemimo v naslednjem preiskovanju iz vsake naglasne skupine brez posebne izbire nekaj različno dolgih samostalnikov različnega spola in naglašenih na različnih zlogih, jim po narodni izreki določimo zvalnik, iz posledic preiskovanja pa postavimo naglašenju zvalnika pravila.

Oglejmo si najprej skupino dolgo potisnjeno naglašenih samostalnikov ter jim določimo zvalnik. Za to si izberimo naslednje: duh, vrān, grād, gospōd, tečaj, lekārnik, trebūšek, vēst, vās, ravān, živāl, misel, prikāzen, bolēzen, nebō, zlatō, bīstvo, izkūstvo, sejānje, osōbje.

Če v teh besedah primerjamo zvalnik imenovalniku, vidimo, da sta si oba sklora popolnoma enaka. Dolgo potisnjeno naglašeni samostalniki imajo torej zvalnik enak imenovalniku.

Naglas pa nekateri samostalniki morejo imeti na različnih zlogih, n. pr. morjē in mōrje, poljē in pōlje itd. Umevno je, da pri teh besedah tudi zvalnik more imeti obe oblike.

Naglašanje slovenskega zvalnika.

V sedanjem slovenščini se zvalnik po obliku ne razločuje od imenovalnika, pač pa često po naglasu. Ali se zvalnik tvori po določenih naglasnih pravilih, nam slovnica ne pojasa: če hočemo taka pravila poiskati in ugotoviti, se moramo opreti na narodno govorico.

Iskanje pravil za tvoritev zvalnika v živi narodni govorici je navidezno težavno, v resnici pa enostavno. Ker se sedanjii zvalnik od imenovalnika razločuje le po naglasu, se nam je ozirati samo na poudarek. Z njim je točno začrtana pot izsledovanju.

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znača za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna štev. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članino že plačano naročnino re list. Za oglase v reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 250 od petih vrste. Inseratni davek po seboj. Pošt. ček. ur. 11.197.

Što u telegramu nije naznačena odluka Kraljevog ukaza, pomoču koje jedino se umirovljuju ili smjenjuju ukazni činovnici. Ali ostavimo za sada to na stranu i prepostavimo da je pop Korošec kod tolikih ukaza profurtimašio i ovo, jer bi inače odgovarao radi zloupotrebe vlasti, nego da ga samo upitamo, s kojih je razlog mogao da prokriumčari ukaz o penzionisanju najprije g. prof. Vida Peštričevića, oblas. škol. inspektora za splitsku Oblast i g. Dan. Petranovića obl. šk. nadz. za osm. nastavu.

Prvi još nema potpune godine života ta roka odredena za život, a drugi nema potpune godine službe. Stoga jedno i drugo penzionisanje skroz je nezakonito, i nosi obilježe partajske osvete i mrske okrutnosti.

Ferijalni Savez učiteljstva.

— **Vse tovarišice,** ki se žele vpisati v našo učit. P. F. S., naj hite z vpisovanjem, ker se s 1. decembrom pristopnila zviša. Stari člani pošljajo skupno z zneskom tudi članske izkaznice preteklega šolskega leta! — Višina pristopnine itd. starih in novih članov je bila načinoma objavljena v »Učit. Tovarišu«! Ponovno opozarjam na pristop, da ne bo pozneje izgovorov! — Za učit. P. F. S. v Beli Krajini: S. Mrovje, Črnomelj.

Vestnik meščanskih šol.

— **c Zahvala.** Ravnateljstvo meščanske šole v Tržiču se vsem darovalcem in častilcem najiskrene zahvaljuje za njihovo naklonjenost revni deci in šolskih kuhičin. Znesek 2545.75 Din, dve vreči krompirja, ena vreča repe in 21 litrov fižola pričajo o njihovi ljubezni do najpotrebejših, ki jim bo gotovo s hvaležnostjo povrnjena. Za revne učence je šola letos kupila 125 knjig v vrednosti 3090 Din. Velika je bila potreba, zato se enkrat srčna hvala vsem darovalcem.

Učiteljski pravnik.

— **§ Pravilnik za zaračunavanje naturalnih stanovanj državnih uslužbencev.** Vsa ministrstva so prejela na proučevanje projekt pravilnika glede določitve stanovanjske najemnine za one uslužbence, ki imajo stanovanja od države ali samoupravnih edinic. Ta pravilnik je potreben z ozirom na člen 251. zakona o državnih uslužbencih.

— **§ Državni uradniki oproščeni občinskih doklad.** G. asom odloka generalne direkcije neposrednih davkov so vsi državni uslužbenci v smislu člena 127. uradniškega zakona oproščeni samo od onih občinskih in samoupravnih doklad, ki se neposredno tičejo plače. Vse ostale doklade pa morajo plačevati.

— **§ Razveseljiva vest za upokojence s polnimi službenimi leti po 1. septembru 1923.** Državni uslužbenci, ki so bili reducirani odnosno upokojeni s polnimi službenimi leti, ko je bil v veljavni že novi uradniški zakon z dne 31. julija 1923. imajo pravico do pokojnine po novem zakonu. V nekem konkretnem primeru je priznalo ministrstvo za kmetij-

Sedaj pa vzemimo skupino dolgo potegnjeno naglašenih samostalnikov in vsakemu imenovalniku pristavimo zvalnik, n. pr. zidár, zidár; ulnják, ulnják; Jáněz, Jáněz; gréšnik, gréšnik; prázničnik; ščinkavec; ščinkavec! pičevnik, pičevnik; gospá, gospá; žéna, žéna; bréza, bréza; hrárost, hrárost; jágodica, jágodica; rébro, rébro; stojálo, stojálo; lámomstvo, lámomstvo, péstovanje, péstovanje.

Tudi v tej skupini vidimo rednost, zakonitost. Vseskozi je poudarek ostal na zlogu, naglašenem v imenovalniku, vseskozi se je pa izpremenil v potisnjene. Dolgo potegnjeno naglašeni samostalniki obdrže v zvalniku naglas na istem zlogu, a ga izpremeni v potisnjene.

Za primer samostalnikov, kratko naglašenih na zadnjem zlogu, vzemimo naslednje in jim dodenimo zvalnike: a) brát, brát; miš, miš; nit, nit; dnó, dnó; — b) Smolè, Smolè; glaván, glaván; iglá, iglá; suknò, suknò; jajcë, jajcë; počasné, počasné; gobezdán, gobezdán; golobič, golobič; — c) Triglav, Triglav; prihod, prihod; licemér, licemér; dolgorak, dolgorak; vremenokáz, vremenokáz; premogokop, premogokop, kamenokréč, kamenokréč; — c) suhokraján, suhokraján; strmogorján, strmogorjan.

Ove dvije ličnosti pripadaju radikalnoj stranci, ali moramo priznati, da su toliko bili savjesni činovnici sa mnogo skrupula in opreznosti, da su čak nastali da lječe zablude Ministarstva i da svojom sposobnošću ispravljaju onaj kaos u našim prosvjetnim odnosima koji je nastao, nakon što je na upropašene naše preosvete uzeo u ruke klerikalni ministar.

Ali oni su zato imali i jedan grijeh pred g. Korošcem, prvo zato što su kako rekošmo radikali, a drugo što u slijepoj poslušnosti prema bezakonju jednog žalosnog i natražnjačkog ministra, nikako po svome mentalitetu nisu smatrali da je to svojstvo karaktera i gradanske vrline ljudi koji su na jednom odgovornom i istaknutom položaju.

stvo in vode uradniku s polnimi službenimi leti, ki je bil upokojen z drugimi reduciranimi uradniki, pokojnino po novih predpisih. Proti tej odločbi ministarstva je vložila glavna kontrola tožbo na državni svet, ki je izdal slednjo razsodbo z dne 8. oktobra t. l., br. 31.581: »Ker je X. Y. izpolnil zakonito število službenih let, mu pripada pokojnina po zakonu o činovnikih in ostalih državnih uslužbencih po izrečnem predpisu člena 239. II. odstavke. Ne more se odobriti trditve glavne kontrole, da dotočnik ni preveden in da mu zbog tega v smislu člena 243. istega zakona pripada pokojnina po do takrat za njega veljavnem zakonu. Niti člen 239., niti kateri drugi člen imenovanega zakona ne postavlja pogoja, da bi morali biti uradniki, ki so dovršili zakonito število službenih let, prevedeni, upokojeni pa, da bi dobili penzijo po novem zakonu. Komisije, določene po členu 226. omenjenega zakona niso bile dolžne ukrepati o uslužbencih, navedenih v drugem stavku II. dela člena 239. Te komisije so imele sklepati, kateri državni uslužbenci se še nadalje obdrže v službi in prevedo po novem zakonu. To so torej uslužbenci, ki so sposobni za službo in katere so tudi morali prevesti. Med tem pa niso bili uslužbenci, katere je smatrala komisija za nepotrebne ali nesposobne za državno službo, prevedeni in že njimi se je dalje postopalo po členu 243., odnosno 239. imenovanega zakona. Komisije bi torej morale, držeč se zakonskih predpisov, imeti v vidu samo te dve skupini uslužbencov, med katere pa ne spadajo oni iz drugega dela. II. odstavka člena 239., ker določa sam zakon zanje izjemo. Na podlagi tu omenjenega in na temelju člena 17. in 34. zakona o državnom svetu in upravnih sodiščih, je četrto oddeleženje državnega sveta razsodilo: da se zavrne tožba glavne kontrole.«

Spošne vesti.

— **Z ozirom na časopisna poročila slovenskih listov v zadevi predsedovanja Milutina Stankovića, predsednika UJU, političnemu shodu v Beogradu in dogodkov na tem shodu, moramo izjaviti, da vodstvo Pov. UJU Ljubljana še ni sklepal o zadevi, kakor moramo izreči, da smo se čudili z ozirom na poročilo »Narodne Prosvete«, kako more g. Milutinu Stankoviću, ki mu priznavamo velike zasluge za UJU in ga visoko spoštujemo**

V teh primerih se nam kaže razloček od prejšnjih in navidezna nezakonitost v poudarjanju. Naglas je ostal tam na zlogu, ki je naglašen v imenovalniku, če se ni mogel premekniti (torej v enozložnicah), pri vseh drugih samostalnikih je preskočil nazaj, na prvi pogled nerедno; če pa samostalnike razvrstimo v skupine, se nam zopet jasno pokaze zakonitost v naglašanju.

Na končnici kratko naglašeni samostalniki so enostavni ali sestavljeni. Enostavni samostalniki so: a) enozložni in b) večzložni; sestavljeni pa imajo c) enozložno ali pa č) večzložno glavno besedo. Enozložnim samostalnikom se naloge ne more premekniti, večzložnim enostavnim pa prestopil z zadnjega zloga na predzadnjega. Pri sestavljenih samostalnikih z enozložno glavno besedo preskoči poudarek z glavne na določilno besedo, in sicer na navadni naglasni zlog, dočim pri samostalnikih z večzložno glavno besedo ostane na tej in prestopi le na predzadnji zlog; ti samostalniki so torej enaki večzložnim enostavnim.

Samostalniki, kratko naglašeni pred zadnjim zlogom, kakor bězeg, čéber, stéza, mèglia, itd. imajo tudi prvotni poudarek na končnici in tvorijo zvalnik, kakor je bilo baš povedano, zato spa-

kot predsednika UJU, služiti ta njegov položaj za zadevo, ki jo moramo smatrati edinote za njegovo osebno.

— **Kmetijski pouk.** Tovariš M. Verk pravilno razpravlja v zadnjih številkah našega glasila o nekaterih načelnih vprašanjih kmetijskega pouka. Dostavljam k njegovim izvajanjem najvažnejši smernico: razmišljati je, da se osnovne sole oskrbijo s primernimi posestvi. Le nazorno poučevanje kmetijstva nam bo prineslo ugled in dvignilo naš stan na isto stopnjo, kjer bi moral biti. Ako bodo domo svoje ideje zamogli dejanski ponazoriti, bomo koristili stvari in uveljavili učiteljstvo, kakor se uveljavlja duhovščina s svojim ekonomijami. Sporedno k temu je osnovati kmetijske nadaljevalne šole, v katerih bo učiteljstvo osnovnih šol vzgojevalo šoliadraslo mladino v strokovnem oziru. To je mogoče učiniti z načrbo, iz agrarne reforme pa se naj dodelijo šolam zemljišča, gozdovi, vinogradi in eno najvažnejših vprašanj bi bilo moči udejstviti.

M. W.

— **Preklicana potučevalna naredba.** Minister Pribičević je preklical naredbo svojega predhodnika dr. Antona Korošca, s katero se otrokom slovanske narodnosti v Vojvodini dopušča vpis v katerokoli taimošnjo šolo, kakor to določijo starši. Naredba je imela posledico, da se je zelo zmanjšalo število učencev v onih šolah, v katerih je državni jezik tudi učni jezik, ker so se otroci večinoma vpisali v nemške šole.

— **Matični list.** Po sedaj veljavni odredbi mora šasko vodstvo poslati ob preselitvi učenca novemu vodstvu prepis matičnega lista, original pa ostane na šoli. Jako mično deo bodo imeli upravitelji tedaj, ako se preseli učenec v osmem letu šolske obveznosti, ko bo treba prepisati rede sedmih let. In to za takoj sijajno nagrado za upraviteljevo! To prepisovanje pa je popolnoma odveč. Cemu neki bo rabil vodstvo original matičnega lista učenca, ki se je preselil iz dotočnega kraja? Ako bo učenec pozneje iskal odpustnico, mu jo izstavi ono vodstvo, kjer je učenec bil nazadnje. Če mu torej original in čemu pošiljati prepis? Kakšen kup nepotrebnih matičnih listov otrok, ki so se preseili iz dotočnega kraja pa se bo nabralo v teku let! Ob preselitvi naj se odpoji original pa ne bo nepotrebnega pisanja. Tudi »Svetiljno naznačilo« lahko odpade, ker so vsi podatki v matičnem listu.

— **Na naših srednjih šolah.** Prosvetno ministrstvo je odredilo, da se zaključi prvo tromesečje na gimnazijah 30. novembra, drugo pa 28. februarja 1925.

— **Odredbe glede obiska telovadnih društev, Marijinih kongregacij in pouka v prvih dveh razredih srednjih šol.** Na osnovi člena 16. ustawe, ki se v 5. odstavku glasi: »Vse šole morajo dajati moralno vzgojo in razvijati državljansko zavest v duhu narodnega edinstva in verske strnosti,« in ker nekateri učenci zahajajo v telovadno - športska društva in organizacije na separatističnih plemenskih in verskih osnovah, ki vztrajajo na stališču proti narodnemu in državnemu edinstvu, je prosvetni minister Svetozar Pribičević pod pretnjo najstrožjega izvajanja disciplinarnih predpisov odredil, da se učenci državnih in

dajo obenem v prejšnjo skupino in se nam ni treba z njimi posebe baviti.

Količnost se poudarek v zvalniku ne izpreminja.

S tem bi bilo opazovanje končano. Opazili smo tole: Zvalnik je klic, poziv. Pri pozivu hočemo takoj v začetku na nekaj opozoriti, zato poudarek stavimo na začetek. Tudi v zvalniku stremi poudarek proti začetku besede. Dolgo naglašeni zlogi pa naglasa ne pustijo s sebe, ampak ga drže na sebi; na njih se more premakniti le z druge polovice samoglasnika na prvo.

Dolgo potisnjeni naglašeni zlogi imajo poudarjeno prvo polovico samoglasnika, zato se naglas na njih ne more geniti in zato imajo dolgo potisnjeni naglašeni samostalniki zvalnik enak imenovalniku.

Dolgo potegnjeni naglašeni zlogi imajo poudarjeno drugo polovico samoglasnika. Na njih se naglas lahko premakne na prvo polovico, in to se v zvalniku tudi zgodi, zato dobre dolgo potegnjeno naglašeni samostalniki v zvalniku potisnjen poudarek na začetku zloga:

a) enozložni imenovalnik
b) večzložni enostavni in sestavljeni z večzložno glavno besedo kratek poudarek na predzadnjem zlogu;

c) sestavljeni z enozložno glavno besedo kratek poudarek na navadnem naglasnem mestu določilne besede.

privatnih šol ne smejo vpisovati in ne biti javni člani takih organizacij. — Herverske Marijine kongregacije stoje izven nadzorstva pristojnih šolskih oblasti in se načelno ne more dopustiti ter tudi ni v skladu z gornjim členom ustawe, je minister prosvetne odredil, da učenci državnih šol v kraljevini ne smejo stopati v marijanske kongregacije, odnosno morajo iz njih izstopiti. Ta naredba je tako pravomočna. — Na osnovi čl. 16. ustawe, ki v 4. stavku pravi: »V vsej državi sponi ponk na eni in isti osnovi, pričevanje se očkuje, kateremu je namejen« — je minister prosvetne odredil, da se od 1. decembra, ko v šolah nastopa drugo tromesečje, izvršuje odlok FS št. 16.728 z dne 2. julija t. l. o izmenjaju pouka v prvem in drugem razredu vseh srednjih šol v kraljevini. Minister prosvetne se odredil, da v vseh srednjih šolah traja prvo tromesečje do 30. tega meseca, drugo do konca februarja, tretje pa do konca šolskega leta.

— **Oskar Moll, učitelj v Trbovljah** ie preselil iz petja in glasbe za meščanske šole z izvrstnim uspehom.

— **Kakov običajno bodo izjeli v ričalnici državnih učiteljic v Ljubljani** v nedeljo, dne 23. novembra t. l. od 9.—11. ure in v ponedeljek, 24. t. n. dopoldne na ogled vsi etos ed gojencev in gojenk izvršeni okraski na risarskih ovitkin.

— **G. dr. Anton Svetig, odvetnik v Ljubljani** je nakazal znesek 250 Din, ki sta ga plačali gdje, Olga in Amalija Zajc za Ganglov kamen »Učit. konvikt« kot poravnava v kazenski pravdi g. Bernarda Andojska zoper njih radi razčlenjenja časti.

— **Dinarski dan v Grosupljem.** Marjive učenke in učenci II. razreda so nabrali v svojem šolskem okrušku za neodrešene brate in sestre 412 Din 25 p. Darovalcem in nabiralcem iskrena hvala. — Gustav Ferjan, šol. ved.

— **Uspehi usposobljenostnih izpitov v Mariboru.** Usposobljenosti izpit za osnovne in za meščanske šole, ki so se vršili od 4. do 11. novembra t. l. pod predsedstvom ravnatelja M. Pirca, so imeli sledeče uspehe: a) izpit za meščanske šole je napravil g. Sovrè Karel (III. skupina); b) izpit za osnovne šole so napravili gg. Košenina Vlado, Kosmač Marija, Seme Marija, Rosenstejn Marica, Stadler Ljudmila, Medved Jakobina, Pertl Marica, Hočevvar-Drakler Marica, Kovačič Edvard, Dokter Justa (z odliko), Knapič Janko, Herzog Gabriela, Strmšek Vekoslav, Grögl Feliks, Senčar Milica, Kotnik Viligo, Režabek Marijana, Groznik Josip, Čeh-Zabkar Marica, Cujnik Mirko, Kramberger Bogdan, Stupan Milica, Vokač Ivan, Hrastnik Alojzija, S. M. Metodija Fric (z odliko). Obran Marija in Bračič Vera. — Reprobirani so bili: 2 kandidatini za osnovne šole in 1 kandidat za dopolnilni izpit osnovnih šol.

— **Dobrna pri Celju.** Podružnica »Rdečega Križa« SHS na Dobrni je obdarovala 21 revnih solarjev z obliko in obuvalom. Izdala je v to svrhu okolo 12.000 Din. Ta velikodušni dar ubogim solarjem kaže umevanje »R. K.« za napredok in šolo. Predsednik gosp. upravitelj drž. topič Janković (poprej nadučitelj) deluje združen s tukajšnjim učiteljem.

<p